

انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا

ناهد حجازی *

چکیده

ادبیات تطبیقی بعد از استعمار بریتانیا به سبب تغییر شرایط اجتماعی و سیاسی و فرهنگی در اروپا مجبور به بازنگری در تعریف و روش خود شد و به همین سبب، از اروپامحوری کناره گرفت و روابط ادبی را با دیدی وسیع‌تر و بینافرهنگی و بینارشته‌ای دید. زبان غالب در مطالعات و تحقیقات ادبی تطبیقی در بریتانیا انگلیسی است و آثار ادبی سایر کشورها عمدتاً از طریق زبان انگلیسی بررسی می‌شود، اما شناخت ویژگی‌های فرهنگی و قومی و نژادی ملل دیگر با نگرش تطبیقی میسر شده است. مطالعات تطبیقی ادبی در چند دهه اخیر در بریتانیا بر بررسی تطبیقی ویژگی‌های فرهنگی ملل مختلف در حوزه‌های هنر، سینما، فیلم و رسانه‌های ارتباط جمعی متمرکز بوده است. در این گزارش، اهداف، ساختار اداری مستحکم، و فعالیت‌های علمی و پژوهشی انجمن، همایش‌ها، کارگاه‌های آموزشی، مجله و جایزه انجمن به عنوان نمونه آمده است تا به اجمال با ویژگی‌های ادبیات تطبیقی در بریتانیا آشنا شویم.

کلیدواژه‌ها: ادبیات تطبیقی بریتانیا، انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا، بریتانیا، انجمن‌های علمی، ادبیات تطبیقی.

درآمد

سوزان باسنت^۱ در سال ۱۹۹۳ در کتابش با عنوان *ادبیات تطبیقی: مقدمه‌ای نقادانه* به بررسی و ارزیابی وضعیت ادبیات تطبیقی از اوایل قرن نوزدهم می‌پردازد و تغییر شرایط سیاسی و فرهنگی در جهان — مثل استقلال یافتن بسیاری از مستعمرات، اتحاد کشورهای اروپایی با یکدیگر، سهولت برقراری ارتباط الکترونیکی بین ملت‌ها — را از دلایل مهم برای بررسی مجدد وضعیت ادبیات تطبیقی می‌داند. او می‌گوید «امروز ادبیات تطبیقی به معنایی مرده است.» (باسنت ۴۷) باسنت، در واقع، به مرگ رویکرد قرن نوزدهمی به ادبیات تطبیقی، محدودیت‌ها و ناکارآمدی آن در شرایط حاضر، ضرورت توجه مجدد به تعریف و روش ادبیات تطبیقی، تعیین جایگاه ادبیات‌های ملی در حوزه وسیع بینافرهنگی و بینارشته‌ای اشاره می‌کند. در اروپای قبل از استعمار قدرت و سلطه بریتانیا محوری و ویژگی‌های فرهنگی، ملی، قومی و اجتماعی ادبیات سایر کشورها در تحقیقات ادبی بریتانیا کم‌رنگ بود یا در پرتو فرهنگ این کشور رنگ می‌باخت. با تغییر شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در اروپای پسااستعمار، محوریت اروپا در پرتو هویت سایر ملت‌ها به ویژه ملت‌های تحت استعمار، از میان رفت و ادبیات سایر کشورها با دیدی وسیع‌تر و با توجه به اهمیت تنوع فرهنگی بررسی شد. موضوعات بینافرهنگی و بینارشته‌ای در ادبیات تطبیقی نیز اهمیت و جایگاه ویژه یافت، چنانکه اولین هدف انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا حمایت از پژوهش‌های بینافرهنگی و بینارشته‌ای است. از این رو، برای روشن شدن بحث، اهداف و ساختار انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا را به اجمال مرور می‌کنیم.

اهداف و ساختار انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا

انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا از سال ۱۹۷۵ زمانی که تأسیس شد، با نگرشی فرازبانی و فراملی، هم‌ساز با شیوه‌های ادبیات تطبیقی، به مطالعه و پژوهش در فعالیت‌های علمی تطبیقی ادبی پرداخته است و تمام انتشارات، همایش‌ها و فعالیت‌های دیگرش بر همین نگرش مبتنی بوده است.^۲

۱. Susan Bassnett استاد ادبیات تطبیقی دانشگاه واریک و رئیس مرکز مطالعات تطبیقی فرهنگی بریتانیاست. و مقالات و کتاب‌های ارزنده‌ای در حوزه‌های مطالعات تطبیقی ادبی، تئاتر، مطالعات زنان و مطالعات ترجمه دارد؛ از باسنت چند مجموعه شعر نیز منتشر شده است.

2. <http://www.bcla.org>

اهداف و سیاست‌های انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا اولین بار به تفصیل در ۶ ژوئیه ۱۹۷۷ در مجمع عمومی این انجمن به تصویب رسید و در مجمع عمومی سال ۲۰۱۰ نیز بازنگری و تأیید شد، این انجمن فعالیت‌های خود را بر چهار هدف مهم مبتنی ساخت:

۱- حمایت از پژوهش‌های حوزه ادبیات، ترجمه و نظریه ادبی با نگرش بینافرهنگی و بینارشته‌ای

۲- حمایت از نظریات و مفاهیم نقد جدید

۳- آگاه کردن اعضا از پیشرفت‌های ملی و بین‌المللی پژوهش‌های ادبی

۴- مرتبط ساختن مؤسسات و اشخاص بریتانیایی فعال در حوزه ادبیات تطبیقی با اشخاص و انجمن‌های مرتبط در این حوزه در داخل و خارج از انگلستان.^۱

انجمن از نظر تعداد اعضا محدودیتی ندارد و می‌تواند به هر تعداد که مایل باشد عضو بپذیرد. عضویت فرد زمانی به پایان می‌رسد که یا خود استعفا دهد یا فوت شود، و در صورتی که فردی شش ماه حق عضویت خود را نپردازد، حق عضویت او باطل خواهد شد.

حق عضویت سالیانه که شامل هزینه اشتراک مجله انجمن نیز هست، اول ژانویه هر سال پرداخت می‌شود و آن را کمیته اجرایی تعیین می‌کند. کمیته اجرایی از دوازده نفر تشکیل می‌شود که معمولاً از اعضای انجمن هستند. اعضای این کمیته در مجمع عمومی برای دوره سه‌ساله برگزیده می‌شوند و امکان انتخاب آنها برای دو دوره متوالی وجود دارد، اما انتخاب آنها برای سومین دوره مستلزم وجود فاصله زمانی است.

کمیته اجرایی یا دبیر افتخاری این کمیته همه اعضا را انتخاب می‌کنند و پس از آن عضویت آنها برای تأیید و تصویب در مجمع عمومی مطرح می‌شود. در حال حاضر، رئیس انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا پرفسور مارینا وارنر^۲، استاد دانشگاه اسکس؛ دبیر پنی براون^۳، استاد منچستر؛ و خزانه‌دار رایین مکنزی^۴ است. نام و نشانی پست الکترونیکی اعضای انجمن در

1. <http://www.bcla.org/BCLA20%Constitution.doc>

2. <http://www.bcla.org/BCLAGenMeetingMinutes2010webversi>

3. Marian Warner

4. Essex University

5. Penny Brown

6. Robin Mackenzie

پایگاه اطلاع‌رسانی آن موجود است.^۱

جلسات مجمع عمومی در همایش‌های بین‌المللی سه‌سالانه آن تشکیل می‌شود. مسئولیت سازماندهی و تشکیل همایش‌ها، سخنرانی‌ها و کارگاه‌های آموزشی و برگزاری اهدای جایزه ترجمه جان درایدن^۲ و سخنرانی یادبود ملکوم باوئی^۳ به عهده کمیته اجرایی است. به اعضای کمیته اجرایی توصیه می‌شود در کمیته انتشارات لگاندا نیز فعالیت کنند که به طور تخصصی به انتشار کتاب‌هایی در حوزه ادبیات تطبیقی می‌پردازد.

همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی

از ویژگی‌های مهم ادبیات تطبیقی در بریتانیا فقدان گرایش به آشنایی با زبان‌های زنده دوم یا سوم در مطالعات ادبی تطبیقی است و زبان مطالعه و پژوهش‌ها در این حوزه انگلیسی است.

بریتانیا در عین آنکه ارتباطش را با مستعمرات سابق و کشورهای تحت سلطه‌اش حفظ کرده است، برای زبان‌های خارجی اهمیت قائل نیست و فعالیت‌های پژوهشی ادبیات تطبیقی را در حوزه پسااستعمار و ادبیات جهان متمرکز کرده است که در آنها پژوهش از طریق ترجمه انگلیسی مطالب ممکن است؛ به طور کلی، در بریتانیا به آن دسته از پژوهش‌های ادبیات تطبیقی که مستلزم آشنایی با چند زبان باشند نمی‌پردازند. زبان انگلیسی دومین زبان پژوهشی در سراسر اروپاست بنابراین، ادبیاتی که به انگلیسی نوشته می‌شود، بخشی از دروس ادبیات تطبیقی در این قاره است. (بولدرینی ۱۵)

ادبیات پسااستعمار و ادبیات جهان دو محور مهم پژوهش‌ها و همایش‌های ادبیات تطبیقی در بریتانیا است. انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا همایش‌های بین‌المللی سه‌سالانه، کارگاه‌های آموزشی، سمپوزیوم‌ها و گفت‌وگوهایی در حوزه مطالعات تطبیقی و ادبی برگزار می‌کند. این انجمن از سال ۱۹۷۵ تاکنون دوازده همایش بین‌المللی به شرح زیر برگزار کرده است:

1. <http://bcla.org/bclacomm.htm>

2. John Dryden Translation Prize

3. Malcolm Bowie Memorial Lecture

- دوازدهمین همایش بین‌المللی از ۵ تا ۸ ژوئیه ۲۰۱۰ در دانشگاه کنت با عنوان «بایگانی: بایگانی آینده، جنون جمع‌آوری کتاب، بایگانی‌های سانسور شده، گردآوری، نگه‌داری، آماده‌سازی، بایگانی‌های جعلی، بایگانی‌های فیلم و صدا، بایگانی‌های منابع تخیلی، کتابخانه‌ها، کتابخانه‌های موجود، بایگانی‌های مفقود شده، دست‌نوشته‌ها، حواشی متن کتاب‌ها، سیاست‌های بایگانی کردن، تاریخ شفاهی، رموز بایگانی کردن، فن‌آوری‌های بایگانی، شهادت‌نامه، بایگانی‌نشده‌ها»^۱. مقالات برگزیده این همایش در سال ۲۰۱۱ در *مجله مطالعات نقدانه تطبیقی*^۲، شماره ۸، جلد ۲-۳ به چاپ خواهد رسید.

- یازدهمین همایش بین‌المللی از ۲ تا ۵ ژوئیه ۲۰۰۷ در دانشگاه لندن با عنوان «سفاهت: صورت‌های مختلف سفاهت مانند سهو، بازی، حماقت، توهم، عشق رمانتیک، تجربه علمی، خشم، کنایه زیرکانه»^۳ در ادبیات، هنر و فلسفه.

- دهمین همایش بین‌المللی در سال ۲۰۰۴ در دانشگاه لیدز با عنوان «خلافت، ادبیات و علم»^۴. مقالات برگزیده این همایش در *مجله مطالعات نقدانه تطبیقی* انجمن به چاپ رسید.

- نهمین همایش بین‌المللی در سال ۲۰۰۱ در دانشگاه سوانزی، با عنوان «پول»^۵. بسیاری از مقالات این همایش در *مجله نقد تطبیقی*^۶ شماره ۲۴ سال ۲۰۰۲ منتشر شد. مقالات برگزیده این همایش در *مجله تطبیقی نو*^۷، شماره ۳۵ و ۳۶، بهار و پاییز ۲۰۰۳ به چاپ رسید.

- هشتمین همایش بین‌المللی در ۱۹۸۸ در دانشگاه لنکستر، با عنوان «اسطوره‌ها: خواندن و نوشتن اسطوره»^۸. بسیاری از مقالات این همایش در *مجله نقد تطبیقی* شماره ۲۱ سال ۱۹۹۹ به چاپ رسید.

-
1. Archive: Archiving the future, bibliomania, censored archives, collecting, conservation, drafts, fake archives, film and sound archives, imaginary archives, libraries, literary remains, lost archives, manuscripts, marginalia, politics of the archive, oral history, secrets of the archive, technologies of the archive, testimony, and the unarchived.
  2. *Comparative Critical Studies*
  3. Folly: folly in its various guises as error, play, lunacy, quixotism, romantic love, scientific experiment, garden follies, rage, and wise jesting.
  4. Invention, Literature and Science
  5. Money
  6. *Comparative Criticism*
  7. *New Comparison*
  8. Myths, Reading and Writing Myth

- هفتمین همایش بین‌المللی در ۱۹۹۵ در دانشگاه ادینبرو، با عنوان «شهرها، باغ‌ها، طبیعت وحشی»^۱. بسیاری از مقالات این همایش در مجله نقد تطبیقی، شماره ۱۸، سال ۱۹۹۶ به چاپ رسید. مقالات برگزیده این همایش در تطبیق نو، شماره ۲۱، بهار ۱۹۹۶ منتشر شد.

- ششمین همایش بین‌المللی در ۱۹۹۲ در دانشگاه وارویک با عنوان «از این سو تا آن سوی اروپا»^۲. بسیاری از مقالات این همایش در مجله نقد تطبیقی، شماره ۱۵، سال ۱۹۹۳ و مقالات برگزیده آن در مجله تطبیق نو، شماره ۱۵، بهار ۱۹۹۳، و شماره ۱۶، پاییز ۱۹۹۳ به چاپ رسید.

- پنجمین همایش بین‌المللی در ۱۹۸۹ در دانشگاه لیستر، با عنوان «بازنمایهای ادبی خود»^۳. بسیاری از مقالات این همایش در مجله نقد تطبیقی، شماره ۱۲، سال ۱۹۹۰ و مقالات برگزیده آن در مجله تطبیق نو، شماره ۹، بهار ۱۹۹۰ به چاپ رسید.

- چهارمین همایش بین‌المللی در ۱۹۸۶ در دانشگاه منچستر با عنوان «کمدی»^۴. بسیاری از مقالات این همایش در مجله نقد تطبیقی، شماره ۱۰، سال ۱۹۸۸ و مقالات برگزیده آن در تطبیق نو، شماره ۳، تابستان ۱۹۸۷ به چاپ رسید.

- سومین همایش بین‌المللی در ۱۹۸۰ در دانشگاه کنت با عنوان «زبان‌های هنر»^۵. بسیاری از مقالات این همایش در مجله نقد تطبیقی، شماره ۴، سال ۱۹۸۲ منتشر شد.

- دومین همایش بین‌المللی در ۱۹۷۷ در دانشگاه وارویک، با عنوان «رمان»^۶.

- اولین همایش بین‌المللی در ۱۹۷۵ در دانشگاه ایست‌آنگلیا با عنوان «مشکلات و روش‌های ادبیات تطبیقی»^۷.

یکی از آخرین کارگاه‌های آموزشی یک‌روزه این انجمن با عنوان «فضاهای تطبیقی فراسوی غرب»^۸ در تاریخ ۱۳ نوامبر ۲۰۱۰ در دانشگاه لندن برگزار شد. در این کارگاه آموزشی درباره راه‌های تعامل ادبیات تطبیقی با ادبیات ملل دیگر و جایگزین کردن الگوهای نقد ادبی غربی

1. Cities, Gardens, Wildernesses
2. Across Europe
3. Literary Representations of the Self
4. Comedy
5. The Languages of the Arts
6. The Novel
7. Problems and Methods of Comparative Literature
8. Comparative Spaces Beyond the West

در حوزه‌های هنر، فیلم و ادبیات با الگوهای ملل دیگر بحث و گفت‌وگو شد. با توجه به اینکه گرایش عمومی به این سمت بود که چهارچوب‌های نظری و انتقادی غربی هم به مطالب غربی و هم غیرغربی تحمیل شود، در این کارگاه درباره مفاهیم تطبیقی و ادبی جایگزین نزد کشورهای غیرغربی بحث و گفت‌وگو شد. سرفصل‌های مقالات این کارگاه به شرح زیر بود: ادبیات، فیلم و هنر در ترجمه در سراسر اروپا؛ هنرمندان در قلمرو مرزهای فرهنگی و ملی خود؛ مخاطبان غیرغربی و تأثیر ترجمه؛ چارچوب‌های ادبی و نقدانه بومی، حاشیه‌ای و یا فراموش‌شده؛ بازخوانی و بازنویسی آثار معتبر؛ تأثیر جوایز و رویدادهای بین‌المللی بر پیشرفت‌های ادبی و هنری؛ گسترش انواع ادبی و فرم‌های هنری به آن سوی مرزهای جغرافیایی^۷ سخنران مهمان این همایش محمد عمر^۸، نویسنده مسلمان شمال نیجریه بود. محمد عمر داور جایزه کین^۹ برای ادبیات آفریقا در سال ۲۰۰۹ بود. اولین کتاب وی به نام *امینه*^{۱۰} که تاکنون به ۴۰ زبان ترجمه شده، داستانی واقعی درباره وضعیت کنونی زنان مسلمان در نیجریه و در دفاع از مبارزات آنان برای کسب حقوق برابر است. محمد عمر اکنون در لندن زندگی و فعالیت می‌کند؛ او در سال ۲۰۱۰ برنده جایزه اخبار مسلمان^{۱۱} شد.

یکی دیگر از همایش‌های اخیر انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا با همکاری مرکز ملی تحقیقات علمی پاریس با عنوان «دورگه‌ها، هیولاها، بیگانگان و موجودات دیگر در نوشته‌های قرن‌های ۲۰ و ۲۱»^{۱۲} در ۹ تا ۱۱ سپتامبر ۲۰۱۰ برگزار شد. هدف این همایش ارزیابی اهمیت موجودات دورگه

1. Literature, film, art in translation across European boundaries
2. Artists across their national and cultural boundaries
3. NonWestern readership and the impact of translation
4. Indigenous, peripheral and /or forgotten literary and critical frame works
5. Rereadings and rewritings of canonical works
6. Influence of international prizes and events on literary and artistic developments
7. Evolution of genres and art forms across borders'
8. Mohammad Umar
9. Gaine Prize
10. *Amine*
11. Muslim News Award
12. Joint British Comparative Literature Association/ CNRS Paris, "Hybrids, Monsters, Aliens and other Creatures in 20th and 21st Century Writing".

و هیولاها در ادبیات قرن بیستم بود و به این موضوع می‌پرداخت که تصویر هولناک و ویرانگری که با اسطوره‌های یونانی شروع شده، هنوز تا چه حد به جا مانده است. آیا دیدگاه بقای اصلاح داروین در قرن نوزدهم دربارهٔ هیولای فاتح هنوز در ادبیات معاصر وجود دارد؟ این هیولاها اکنون تا چه حد برای ما منعکس‌کنندهٔ ویژگی‌های غیرانسانی و ظالمانه‌اند؟ آیا آنچه دانا هراوی^۱ در یکی از نخستین آثارش «هیولاهای نویدبخش» نامید، در متون ادبی معاصر به چشم می‌خورد؟^۲ با آنکه محور این همایش ادبیات بود در مقالات ارائه‌شده از روایت‌های سینمایی و مباحث سیاسی، علمی و انسان‌شناختی هم بحث شده است. محورهای مقالات مربوط به ادبیات اروپا از این قرار بود: جن و پری و موجودات عجیب‌الخلقه^۳؛ موجودات نیمه انسان نیمه ماشین، فرآیندها و دیگر موجودات آینده^۴؛ بیوتکنولوژی و ژنتیک در نویسندگی خلاق^۵؛ تأثیر تصاویر هیولا^۶؛ بدگواری و دهشت^۷؛ دهشتناک و گروتسک^۸؛ دهشتناک و جنسیت؛ رفتار غیرانسانی در برابر غیرانسان^۹؛ تعریف دورگه و کندوکاو در آن^{۱۰}؛ مرزهای انسانی غیرانسانی^{۱۱}؛ حیوانیت و انسانیت^{۱۲}؛ نامعقول بودن، بیگانه‌ها و هیولاها^{۱۳}؛ میراث خون‌آشام‌ها و دیگر موجودات خیالی^{۱۴}؛ مرزهای انواع^{۱۵}؛ هنجارهای انسانی/غیرانسانی^{۱۶}؛ انواع و نظریهٔ تکامل^{۱۷}؛ روایات بیگانگان^{۱۸}.

1. Donna Haraway
2. <mhtml:file://J:/forthcoming conference.mhl>
3. Chimeras and mutants
4. Posthumans, cyborgs and other future creatures
5. Biotechnology and genetics in creative writing
6. The influence of the monster imagery
7. Dystopia and the monstrous
8. The monstrous and the grotesque
9. Inhumanity vs the non human
10. Defining and exploring hybridity
11. Human/nonhuman borders
12. Animality and humanity
13. Irrationality, aliens and monsters
14. The legacy of vampires and other imaginary creatures
15. Species boundaries
16. The precarity of human/nonhuman norms
17. Species and evolution
18. Narratives of aliens

مقالات برگزیده این همایش را انتشارات دانشگاه سوربن در فرانسه با همکاری انتشارات دانشگاه ادینبورو در انگلستان به زبان انگلیسی منتشر خواهند کرد.

انتشارات انجمن

مجله انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا مطالعات نقدانه تطبیقی است که سردبیرش پرفسور رابرت وینجر^۱ استاد کینگز کالج لندن^۲، است و سالانه سه شماره از آن در دانشگاه ادینبورو^۳ منتشر می‌شود. این مجله با دو مجله دیگر — مجله نقد تطبیقی دانشگاه کیمبریج (۱۹۷۹ تا ۲۰۰۳) و مجله تطبیقی نو انجمن ادبیات تطبیقی (۱۹۸۶ تا ۲۰۰۳) ادغام شده است. تطبیقی نو که در سال ۱۹۸۶ تأسیس و در سال ۲۰۰۴ با مجله نقد تطبیقی و مجله انجمن ادغام شد، در دو شماره آخر خود (شماره‌های ۳۵ و ۳۶، بهار و پاییز ۲۰۰۳) مقاله‌های برگزیده نهمین همایش بین‌المللی انجمن با عنوان «پول»، به همراه ضمیمه‌ای از مقاله‌های منتشر شده در این مجله از ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۳ را چاپ کرد. سردبیر این مجله ماوریس اسلاوینسکی^۴ بود و تمام مقالات و نیز معرفی و نقد کتابهای آن از شماره اول تا ۳۶ به صورت الکترونیکی در دسترس است.^۵ مجله نقد تطبیقی به سردبیری الینور شفر^۶ از ۱۹۷۹ تا ۲۰۰۳ مجله سالانه ادبیات تطبیقی بود که ۲۵ شماره آن منتشر شد و تنها عنوان مقالاتش به صورت الکترونیکی در دسترس است. مجله فعلی انجمن، مطالعات نقدانه تطبیقی، به مسائل روز مطالعات تطبیقی، ادبی و انتقادی در بریتانیا، مقالات برگزیده همایش‌های بین‌المللی و کارگاه‌های آموزشی و انجمن، و جایزه سالانه ترجمه جان درایدن می‌پردازد که به طور مشترک توسط انجمن و مرکز ترجمه ادبی انگلیس برگزار می‌شود.

1. Robert Weninger

2. Kings College of London

3. Edinburgh

4. Maurice Slawinski

5. <http://bcla.org/newcomp.htm>

6. Elinor Shaffer

جایزه انجمن

یکی از شرایط مهم جایزه انجمن ادبیات تطبیقی بریتانیا به محققان ترجمه اثر از هر زبانی به انگلیسی است. دولت بریتانیا، «برخلاف سیاست‌های انجمن اروپایی لیسبون در سال ۲۰۰۰ و انجمن اروپایی بارسلون در سال ۲۰۰۲ برای تشویق همه شهروندان اتحادیه اروپا به دست‌کم آشنایی با دو زبان علاوه بر زبان مادری» (بولدرینی ۲۳)، آموزش اجباری زبان خارجی را بعد از سن ۱۴ سالگی لغو کرده است. به همین دلیل «تمایل به آموختن زبان‌های خارجی به شدت در انگلستان کاهش یافته و از تعداد دانشجویان زبان‌های زنده در این کشور کاسته شده است. چندین گروه زبان‌های جدید در دانشگاه‌ها بسته شده است و این زبان‌ها حتی به صورت واحد درسی هم ارائه نمی‌شوند. برخی گروه‌های زبان‌های زنده با گروه ادبیات انگلیسی ادغام و گروه ادبیات تطبیقی/اروپایی را تشکیل داده‌اند. به تصمیم دانشگاه اینسبروک، مؤسسه ادبیات تطبیقی این دانشگاه بسته شده است و همین وضعیت در سایر کشورهای اروپایی نیز وجود دارد (باسنت ۱۴).

انجمن ادبیات تطبیقی و مرکز ترجمه ادبی بریتانیا (دانشگاه ایست آنگلیا) از ۱۹۹۶ تاکنون هر سال به برترین ترجمه‌های ادبی — اعم از رمان، داستان کوتاه، نمایشنامه، نثر و شعر از هر دوره‌ای در ادبیات — سه جایزه به نام جان درایدن اهدا می‌کند. آثاری که در این جایزه شرکت می‌کنند، به هر زبانی که باشند، باید به انگلیسی ترجمه شده، و پیش‌تر به انگلیسی منتشر نشده باشند. متخصصان زبان و ادبیات هر دو زبان به داوران در داوری کمک می‌کنند، ولی انتخاب نهایی با داوران است. جایزه نفر اول ۳۵۰ پوند، نفر دوم ۲۰۰ پوند و نفر سوم ۱۰۰ پوند است و از ترجمه‌ها نیز ممکن است تمجید شود. اسامی برندگان و آثار تمجیدشده هر سال در مجله و پایگاه اطلاع‌رسانی انجمن اعلام می‌شود. فهرست همه برندگان این جایزه از ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۰ در پایگاه اطلاع‌رسانی انجمن موجود است.

نتیجه

بریتانیا از جمله کشورهای اروپایی است که با مطالعات و پژوهش‌هایش در رشد ادبیات تطبیقی در جهان نقش مؤثری ایفا کرده است و از آن رو که برای مطالعات فرهنگی مختلف و ملیت‌های گوناگون اهمیت قائل شده، ارتباط خود را با ادبیات سایر کشورهای اروپایی و

نیز مستعمرات سابق و کشورهای تحت سلطه‌اش حفظ کرده است. اما سیاست عدم حمایت از سایر زبان‌های زنده در مطالعات ادبی تطبیقی و بررسی ادبیات سایر کشورها موجب شده بررسی آثار تنها از طریق ترجمه آن آثار به انگلیسی انجام شود که زبان غالب در پژوهش‌های ادبیات تطبیقی است. بی‌تردید آشنایی با تمایزهای زبان‌شناختی و زبان‌های دیگر به تحلیل تطبیقی و نقد ادبی غنای بیشتری می‌بخشد. وسعت دامنه ادبیات تطبیقی سبب شده است تا سلطه زبان انگلیسی در مطالعات تطبیقی ادبی در بریتانیا از ضرورت آشنایی با دو یا چند زبان بکاهد، زیرا بدون آشنایی با چند زبان هم می‌توان به ادبیات تطبیقی پرداخت. اگر آشنایی با دو یا چند زبان در ادبیات تطبیقی ضروری بود، امکان نداشت به این نتیجه برسیم که مطالعه ادبیات انگلیسی و ادبیات نیجریه‌ای، که هر دو به انگلیسی نوشته می‌شوند، به دلیل عدم افتراق مرزبندی‌های زبانی جزء ادبیات تطبیقی نیست، در صورتی که از بهترین نمونه‌های تطبیق ادبی است. می‌توان پژوهش‌های تطبیقی ادبی در زبان انگلیسی را با نگرشی تطبیقی و توجه به مشترکات و اختلافات، و ویژگی‌های فرهنگی، ملی، نژادی، قومی و اجتماعی سایر زبان‌ها و کشورها انجام داد. با استفاده از همین سیاست در مورد سایر کشورها، می‌توان ادبیات تطبیقی را بارور و شکوفا نگه داشت و با چنین نگرش و روشی حتی در کشور خودمان نیز می‌توان از معایب سلطه پژوهش تک‌زبانی در مطالعات ادبیات تطبیقی کاست.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع منابع انسانی

Bassnett, Susan. *Comparative Literature: A Critical Introduction*. Oxford: Blackwell Publishers, 1993.

Boldrini, Lucia. "Comparative Literature." *Comparative Critical Studies*, 3: 1-2 (2006): pp. 13-23

<http://www.bcla.org/>

<http://bcla.org/bclaconf.htm>

<http://bcla.org/dairy.htm>

<http://bcla.org/newcomp.htm>